

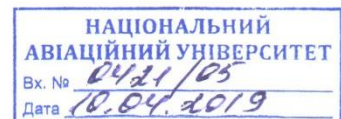
ВІДГУК
офіційного опонента кандидата педагогічних наук
Сіняговської Інги Юрївни
про дисертаційну працю Гавриленко Анастасії Олегівни
«Формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність дослідження Гавриленко Анастасії Олегівни не викликає сумніву через те, що сучасний етап розвитку суспільства, який характеризується глобалізаційними та інтеграційними процесами, висуває перед вітчизняною освітою низку завдань щодо вдосконалення професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації для різних галузей, що виявляється можливим лише за умови кардинального підвищення якості вищої освіти України. Формування індивідуальних стратегій навчання у процесі професійної підготовки є одним із ефективних засобів удосконалення освітнього процесу у вищій школі, що має на меті підвищення рівня загальних і предметних компетентностей випускників.

З огляду на це, дисертаційне дослідження А. О. Гавриленко є актуальним, доцільним і своєчасним. Дисертантка цілком переконливо, аргументовано здійснила теоретичні узагальнення й запропонувала власні авторські визначення стрижневих понять «формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей» та «реалізація індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей».

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні сутності терміну «індивідуальні стратегії навчання студентів філологічних спеціальностей» на засадах компетентнісного підходу. Дисертанткою виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу, до яких належать: цілеспрямована реалізація положень компетентнісного підходу у процесі створення індивідуального фахово-предметного простору студента-філолога; забезпечення сталої мотивації суб'єкта навчання на досягнення акме-індивідуального рівня сформованості загальних і предметних компетентностей як результату філологічної підготовки в університеті; розроблення та реалізація індивідуальних траєкторій навчання майбутнього філолога за урахування потенційно можливих індивідуально-особистісних стилів навчально-пізнавальної діяльності студентів; активація педагогічного потенціалу використання інформаційних технологій як засобу організації, здійснення та контролю індивідуалізованого навчання. Також, розроблено та експериментально апробовано функціонально-структурну модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей як єдність п'яти функційних блокових конструктів:

пропедевтичного, індивідуально-діагностувального, проєктувального, реалізаційного й оцінного. Здобувачка уточнила та конкретизувала на дефініційному рівні поняття «формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей», «модель формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу»; компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у кореляційній залежності від рівня сформованості індивідуальних стратегій навчання і методику діагностування рівня вияву показників сформованості досліджуваної компетентності.

Зважаючи на це, А. О. Гавриленко надає авторське визначення поняття «формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей» і розуміє його як розроблення довгострокових адаптовано-інтегрованих планів реалізації навчальної діяльності, спрямованої на індивідуальне сприйняття й отримання знань, за урахування індивідуально-психологічних особливостей особистості, метою чого є формування професійної компетентності.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Про ґрунтовність проведеного аналізу свідчить список використаних джерел, який містить праці іноземних і вітчизняних науковців минулого та сьогодення в досліджуваному науково-педагогічному контексті, а також наукові роботи авторки, у яких відображено основні положення, представлені на захист.

Вступ дисертації чітко окреслює методологічний апарат дослідження, наведені положення – мета, завдання, об'єкт, предмет, узгоджені між собою, що витримуються дисертанткою у викладенні основного змісту дослідження.

Відповідно до першого, другого та третього завдань дисертаційної праці, у першому розділі «Теоретичні основи формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей» досліджено значну кількість наукової літератури щодо проблем формування індивідуальних стратегій навчання студентів-філологів; охарактеризовано зміст і сутність понять «стратегії навчання» та «індивідуальні стратегії навчання»; визначено провідні положення компетентнісного підходу до формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей.

Насамперед, варто підкреслити, що авторка дисертаційної праці достатньою мірою володіє категорійно-поняттєвим апаратом дослідження. Нею подається великий обсяг інформації про різні наукові концепції, ідеї та теорії в контексті проблеми формування індивідуальних стратегій навчання студентів.

Вивчення розбіжностей і специфіки основних підходів до змістового наповнення понять «стратегія навчання» та «індивідуальні стратегії навчання», а також розкриття педагогічного потенціалу профільних дисциплін щодо формування індивідуальних стратегій навчання студентів у процесі їхньої професійної підготовки дали змогу надати авторське визначення стрижневому поняттю «формування індивідуальних стратегій навчання студентів», котре

здобувачка розуміє як розроблення довгострокових адаптовано-інтегрованих планів реалізації навчальної діяльності, спрямованої на індивідуальне сприйняття й отримання знань, за урахування індивідуально-психологічних особливостей особистості, метою чого є формування їхньої професійної компетентності.

Четверте завдання дисертаційної роботи висвітлено у другому розділі «Обґрунтування педагогічних умов та моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу», на засадах аналітичної обробки широкого кола психолого-педагогічної й методичної літератури науково обґрунтованого уточнення дістають педагогічні умови та процес моделювання як основа системного розуміння процесу формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу.

Ефективне розгортання функціонально-структурної моделі забезпечується через створення сукупності відповідних ієрархізованих педагогічних умов формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. Змістове наповнення функціонально-структурної моделі представлено на рис. 2.1 (стор. 130).

На наше переконання, у здійсненні дисертаційного дослідження важливе значення мають розроблені функційні блокові конструкти моделі, де пропедевтичний включає мету, завдання, збір та аналітичну обробку даних щодо специфіки формування індивідуальних стратегій навчання, методологічні підходи та принципи формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей; індивідуально-діагностувальний функційний блоковий конструкт складається із взаємодії ознак професійної та індивідуально-особистісної спрямованості суб'єкта навчання; проектувальний передбачає організацію, спільне зі студентами розроблення індивідуально-освітнього маршруту, траєкторій його проходження; реалізаційний характеризується опануванням необхідними інструментальними та професійно-значущими компетентностями на засадах урахування індивідуальних стратегій навчання; оцінний функційний блоковий конструкт передбачає завершення процесу моделювання й зумовлює підведення підсумків результатів дослідно-експериментальної роботи.

Відповідно п'ятого завдання дисертаційної праці у третьому розділі «Дослідно-експериментальна апробація моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей» схарактеризовано основні етапи дослідно-експериментальної роботи, логіка виокремлення яких базувалася на необхідності здійснення практичної апробації авторської функціонально-структурної моделі. Уточнено критерії та показники вияву рівнів сформованості компонентів професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Основними показниками було обрано: для мотиваційного компонента – наявність ціннісно-професійних орієнтацій у студентів філологічних спеціальностей; усвідомленість вибору напрямку майбутньої професійної діяльності, що пов'язана з філологією; для індивідуально-

когнітивного – пізнання себе, своєї сутності, аналізування особистих дій, усвідомлення індивідуальних переживань, самооцінювання своєї діяльності (самокритика, самосхвалення), емоційне ставлення до неї, аналіз власної поведінки, передбачення результатів своєї професійної діяльності, планування й організація діяльності; визначення цілей і завдань діяльності, аналіз причин позитивних і негативних результатів роботи, уміння вирішувати проблемні ситуації, формування спрямованості на саморозвиток; для змістово-результативного – наявність у студентів чітких уявлень про комплекс компетентностей, якими повинен володіти майбутній філолог (комунікативна, соціокультурна, стратегічна); уміння застосовувати психолого-педагогічні знання під час виконання змодельованих професійно значущих завдань; здатність до систематизації навчального матеріалу та до творчої діяльності.

Цікавими та методично цінними можна назвати запропоновані здобувачкою формувальні впливи в межах створення педагогічних умов формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, які було спрямовано на кожен із трьох компонентів професійної (філологічної) компетентності студентів.

Дослідно-експериментальна робота з активації педагогічних умов (провідної та супідрядних) та апробації функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу мала позитивний результат, що доводить правильність висунутої на початку дослідження гіпотези й підтверджує досягнення мети дисертаційної праці та виконання відповідних завдань.

Аналіз результатів контрольного зрізу виявив суттєве підвищення рівнів сформованості професійної (філологічної) компетентності за всіма компонентами в експериментальній групі (ЕГ). Достовірність отриманих результатів було перевірено шляхом застосування методів математичної статистики. У контрольній групі (КГ), де викладання філологічних дисциплін відбувалося за традиційними програмами, показники підвищилися несуттєво. Порівняння результатів, отриманих у контрольній та експериментальній групах підтвердило ефективність імплементації функціонально-структурної моделі формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу в освітній процес. У табл. 3.13 (стор. 173) міститься підсумкова інформація, що відображає динаміку змін вияву рівнів сформованості професійної (філологічної) компетентності студентів ЕГ.

Представлені науково-методичні матеріали додатків суттєво підвищують практичну цінність результатів дослідження. На особливу увагу заслуговують авторські матеріали, що уможливають здійснення якісної оцінки досліджуваного явища та статистичної обробки результатів дослідження (різні види контрольних робіт, тестів, діагностик, опитувальників тощо).

Висновки й рекомендації, здобуті у процесі роботи, досить ґрунтовно викладені авторкою у фахових виданнях, матеріалах конференцій

всукраїнського та міжнародного рівнів. Обсяг і зміст надрукованих праць свідчить про тривалу й послідовну роботу дисертантки над проблемою. Автореферат цілісно відображує зміст дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Однак, оцінюючи позитивно рецензоване дисертаційне дослідження вважаємо за необхідне висловити наступні зауваження на дорадчо-дискусійному рівні:

1. У роботі здобувачкою надається обґрунтування сукупності педагогічних умов формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу. На жаль, незрозумілим залишився процес їх реалізації під час проведення формувального етапу експерименту дослідження.

2. «Інформаційно-педагогічне середовище» – відносно новий термін, що став останнім часом широко використовуватися в наукових колах. Авторка звертається до нього в своїй роботі. Особливості інформаційно-педагогічного середовища навчання студентів філологічних спеціальностей в університеті розкрито в авторефераті (на стор. 7) і в дисертаційній праці (підрозділ 1.2). Однак було б доцільно більш детально розкрити авторське сутнісне розуміння цього поняття.

3. У третьому розділі дисертації йдеться про критерії та показники вияву професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі їхньої фахової підготовки. Бажано було б уточнити, яким чином відбувався вибір певної сукупності показників сформованості професійної (філологічної) компетентності.

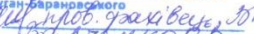
Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Структурна побудова та зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в дисертації А. О. Гавриленко.

Загальний висновок. Зазначені зауваження не зменшують значущість проведеного дослідження. У цілому, зважаючи на актуальність, обсяг і зміст, дисертація Анастасії Олегівни Гавриленко є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт, а саме: пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів та вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін
Донецького національного
університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Бараїновського

І. С. Сняговська

Підпис

Сенюк С. І.
ЗАСВІДЧУЮ:
Відділ кадрів
Донецького національного університету
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Бараїновського

Сенюк С. І.

